Koninklijke Bibliotheek

Prins Willem-Alexanderhof 5
Postbus 90407
2509 LK Den Haag

Telefoon
(070) 314 09 11

Fax
(070) 314 04 50

Website
www.kb.nl

Memorandum

Datum
14 november 2014

Van
Lily Knibbeler/Mireille Kok

Afdeling
Marketing & Diensten

Direct nummer
(070) 314 01 379

E-mail
Mireille.Kok@kb.nl

Kaders en werkwijze inkoop e-content

Op 1 januari 2015 treedt naar verwachting de Wet Stelsel Openbare Bibliotheken (WSOB) in werking. Als gevolg van de WSOB krijgt de KB een centrale rol in het bibliotheekstelsel en worden de taken van SIOB en BNL geïntegreerd in de KB. Eén van de nieuwe taken van de KB wordt de inkoop van e-content voor de landelijke digitale openbare bibliotheek.

Momenteel wordt de centrale inkoop van e-content uitgevoerd door de Inkoopcommissie digitale content van de VOB. De inkoopcommissie voert in opdracht van het VOB-bestuur en namens alle openbare bibliotheken de onderhandelingen met leveranciers van content voor het basispakket digitale content. De inkoopcommissie bestaat uit vertegenwoordigers van de VOB, de OB's en BNL (adviesrol). Het budget voor de aanschaf van e-content wordt samengesteld via het zogeheten omslagstelsel (bijdrage per inwoner voor het werkgebied van de bibliotheek). Via de algemene ledenvergadering van de VOB wordt verantwoording afgelegd aan de bibliotheken.

Uit de wet (bijlage 1) en uit overleg tussen de VOB en KB volgen een aantal uitgangspunten en afspraken voor de kaders en werkwijze inkoop e-content per 1 januari 2015. Deze worden hieronder benoemd en zullen over twee jaar worden geëvalueerd.

1. Inkoopfunctie e-content

De inkoopfunctie e-content omvat de taken: uitwerken van inkoopvoorstellen, inkoop, beheer, ontsluiting, beschikbaarstelling en marketing van e-content.

2. Financiële kaders

Het budget inkoop e-content wordt gevormd door de uitname uit het gemeentefonds voor de inkoop van e-content. De uitname is gelijk aan de berekeningen in het rapport "Actualisatie onderzoek digitale content in de collectie van openbare Bibliotheken" van Kwink Groep, Rebel Groep, ML Advies (maart 2014).

Het budget wordt jaarlijks toegekend aan de KB in de rijksbijdragebrief van OCW. De KB streeft er naar om niet uitgegeven gelden van budget inkoop e-content over te hevelen naar het daaropvolgende jaar als “bestemmingsreserve inkoop e-content.

De KB levert elk kwartaal een financiële rapportage aan de branche (VOB), waarbij het hoofd Financiën van de KB waar nodig zorgt voor een toelichting. Daarnaast wordt binnen de P&C-cyclus van de KB jaarlijks aan het ministerie van OCW gerapporteerd.

Naast de aanschaf van e-content voor de landelijke digitale openbare bibliotheek wordt het volgende uit het budget inkoop e-content gefinancierd:

- Ontsluiting en marketing van e-content voor de landelijke digitale openbare bibliotheek (maximaal 20% van het budget inkoop e-content, waarvan 10% voor ontsluiting en 10% voor marketing).

3. Inhoudelijke kaders

De WSOB vormt het wettelijke kader voor de inkoop van e-content, het brede beleidskader wordt gevormd door het in deze wet beschreven landelijke collectieplan.

Bij de inkoop van werken voor de landelijke digitale openbare bibliotheek is het amendement nr. 43 van lid Monasch (PvdA) over een pakket gratis e-booktitels voor de jeugd relevant. Strekking van dit amendement is dat jeugdleden gratis toegang hebben tot een door de KB, in overleg met de branche en uitgevers, vast te stellen pakket aan rechtendragende e- content. Genoemd zijn AVI boeken voor het primair onderwijs en boeken voor de leeslijst voor het voortgezet onderwijs.

Op basis van het landelijke collectieplan wordt jaarlijks een "jaarplan e-content" opgesteld waarin de doelstellingen, kaders en uitgangspunten rondom de e-content voor de landelijke digitale openbare bibliotheek worden beschreven. Het plan is kaderstellend van aard. De nadruk in het jaarplan ligt op de beschrijving van de gewenste typen e-content (boek, tijdschrift, krant, database, cursus, muziek, luisterboek, etc.) per doelgroep (jeugd, jongeren, volwassenen, etc.) en per segment (nieuw, head, shoulder, tail) en de onderlinge verhouding en prioritering hiervan. Daarnaast wordt in het jaarplan in grote lijn aandacht besteed aan ontsluiting, distributie(kanalen), voorwaarden voor beschikbaarstelling en marketing.
Op basis van het jaarplan e-content worden door de KB inkoopvoorstellen uitgewerkt. De uitgewerkte voorstellen worden ter toetsing (haalbaarheid, aansluiting jaarplan) en ter akkoord voorgelegd aan de inkoopcommissie.

4. Randvoorwaarden inkoop

Bij de inkoop van e-content door de KB, op voordracht van de inkoopcommissie, worden de volgende randvoorwaarden gehanteerd:

- Inkoop vindt plaats binnen de financiële kaders van het budget inkoop e-content zoals beschreven onder punt 2.
- Bij inkoop van e-content wordt gewerkt volgens het inkoopbeleid van de KB (inkoopreglement en aanbestedingsbeleid zijn opgenomen in bijlage 4 en 5).
- De inkoop van e-content sluit aan bij OCW-beleid, de WSOB en overige wet- en regelgeving.

- De inkoop van e-content mag niet conflicteren met andere taken van de KB, zoals bijvoorbeeld de subsidietaak of taken volgens de WHW.

5. Taakverdeling & werkwijze

De VOB is verantwoordelijk voor:

- het organiseren van draagvlak voor de selectie (het "wat"), ontsluiting, distributie(kanalen), voorwaarden beschikbaarstelling en marketing van e-content binnen de branche;
- het ophalen van input voor de selectie van e-content bij de leden van de VOB;
- het ter akkoord voorleggen van jaarplan e-content aan de algemene ledenvergadering van de VOB;
- het informeren van de leden over de voortgang met betrekking tot de realisatie van het jaarplan e-content en het gebruik van de e-content (inclusief financiële rapportage);
- het voordragen en benoemen van leden voor de adviesgroep voordracht e-content en de inkoopcommissie e-content.

De KB is verantwoordelijk voor:

- het "hoe", de uitvoering: uitwerken van inkoopvoorstellen inclusief marketing, ontsluiting en distributie(kanalen), vaststellen voorwaarden beschikbaarstelling, onderhandelen en contracteren, financieel management en contractbeheer, realisatie technische ontsluiting, beschikbaarstelling en uitvoering marketing;
- het leveren van secretarieel-administratieve en juridische ondersteuning van de inkoopcommissie e-content;
- het volgen van de markt voor e-content (aanbod en business modellen);
- het leveren van een kwartaalrapportage aan de branche (VOB) met gegevens over de voortgang van de inkoop, ontsluiting, distributie(kanalen), marketing, gebruik en financiën van e-content voor de openbare digitale bibliotheek.

- het ondersteunen van de adviesgroep voordracht e-content met informatie over marktaanbod en –ontwikkelingen (hoofd Collecties), het voordragen van twee leden en een notulist voor de inkoopcommissie.

De uitvoer van deze taken wordt ingebed in de organisaties van de VOB en de KB. Er worden daarbij voor de uitvoer van deze taken een inkoopcommissie e-content en een adviesgroep voordracht e-content ingesteld. De inkoopcommissie e-content is beleidsbepalend en stuurt op inhoudelijke hoofdlijnen die zij vastlegt in het jaarplan e-content, zij volgt nauwgezet de (uitwerking van) inkoopvoorstellen op basis van de mogelijkheden in de markt en legt deze bindend voor aan de KB. Daarnaast bewaakt zij de financiële kaders. De adviesgroep voordracht e-content geeft input voor het jaarplan e-content en adviseert de KB bij de inhoudelijke uitwerking van de inkoopvoorstellen.

De taken, samenstelling en benoemingstermijn, werkwijze en dergelijke van beiden staan beschreven in de reglementen voor de betreffende organen (zie bijlagen 2 en 3).

Stroomdiagram
werkwijze inkoop e-content voor de landelijke digitale openbare bibliotheek

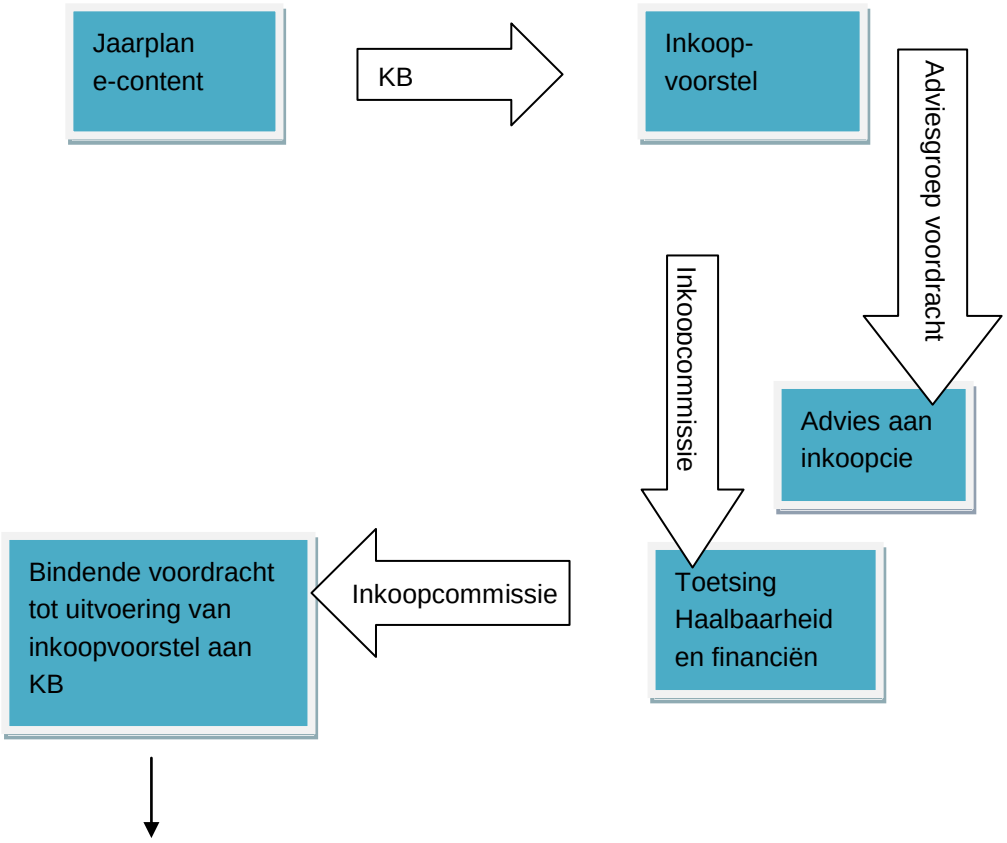

Proces inkoop e-content binnen KB (inclusief ontsluiting en marketing) start

Vorming jaarplan e-content

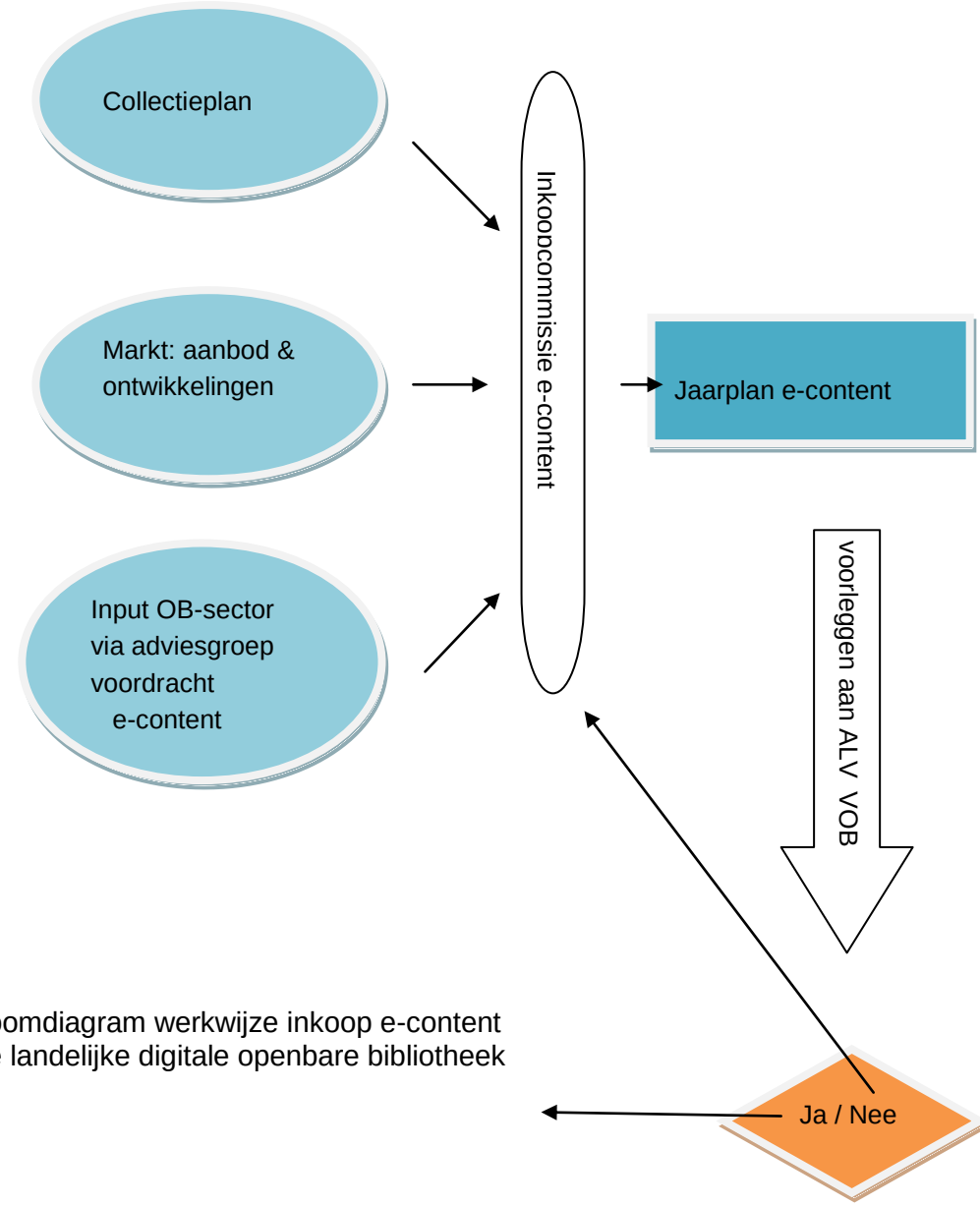

Zie stroomdiagram werkwijze inkoop e-content voor de landelijke digitale openbare bibliotheek

Bijlage 1
Inkoop van e-content voor de landelijke digitale openbare bibliotheek in de WSOB

Artikel 18, Inkoop digitale werken:

1. *De Koninklijke Bibliotheek verricht namens de Staat der Nederlanden het inkopen van werken voor de landelijke digitale bibliotheek.*
2. *Onze Minister stelt jaarlijks aan de Koninklijke Bibliotheek een bedrag ter beschikking voor het inkopen van werken.*
3. *De inkoop wordt uitsluitend verricht op voordracht van vertegenwoordigers van de lokale bibliotheken, welke is afgestemd op het bedrag, bedoeld in het tweede lid.*

Artikel 14. Tarieven landelijke digitale bibliotheek :
De Koninklijke Bibliotheek kan na overleg met vertegenwoordigers van de lokale bibliotheken tarieven vaststellen voor de toegang tot digitale werken of het gebruik van digitale diensten of bronnen.

Memorie van Toelichting (p. 16):
"De digitale bibliotheek moet kunnen beschikken over voldoende relevante content om voor het brede publiek van meerwaarde te zijn. De fysieke collectie wordt in de regel door individuele bibliotheken aangeschaft vanuit de lokale budgetten. De aanschaf van digitale media en de afkoop van rechten en licenties overstijgen het niveau van de individuele bibliotheek en kunnen alleen doelmatig op collectief niveau plaatsvinden. Uit efficiency overwegingen wordt de inkoop van digitale content voor de openbare bibliotheken via deze wetgeving gepositioneerd als een activiteit die centraal en niet lokaal wordt uitgevoerd. Deze taak behoort niet langer tot de verantwoordelijkheid van de individuele bibliotheken en gemeentebesturen. Via een groeipad wordt een hiermee samenhangend bedrag uit het gemeentefonds genomen en op centraal niveau aan de bibliotheekbranche ter beschikking gesteld.

Op landelijk niveau komt daarmee een toereikend budget voor digitale content beschikbaar. Op deze manier beschikken de bibliotheken gezamenlijk via een eenvoudige en efficiënte route over een substantieel budget voor de inkoop van digitale content. Doel hiervan is bibliotheken in staat te stellen de leden een relevante digitale collectie ter beschikking te stellen. De lokale bibliotheken blijven verantwoordelijk voor specifieke lokale digitale content en specifieke lokale toepassingen.
De KB verricht namens de Staat de feitelijke inkoop, maar deze inkoop wordt uitsluitend verricht op voordracht van de openbare bibliotheken. De inhoudelijke keuzes blijven dus bij de bibliotheeksector liggen."

Artikelsgewijs deel, artikel 18:
"*Inkoop van digitale werken voor de landelijke digitale bibliotheek wordt verricht door de KB namens de Staat der Nederlanden. Feitelijk is dit een wettelijk volmacht om de Staat te vertegenwoordigen. Op deze manier berusten rechten rechtstreeks bij de Staat en is geen overdracht nodig mocht inzet van werken op andere wijze voor de openbare bibliotheken gewenst zijn. Ook wordt zo een scheiding aangebracht tussen werken die de KB vanuit haar wetenschappelijke taak inkoopt en werken die met middelen die afkomstig zijn uit het budget voor inkoop voor de openbare bibliotheken worden ingekocht. De KB krijgt vervolgens van de Minister namens de Staat het recht om in het kader van de landelijke digitale bibliotheek de werken tijdelijk ter beschikking te stellen aan gebruikers. Jaarlijks stelt de Minister een bedrag ter beschikking voor de inkoop. Het gaat om een bedrag dat afkomstig is uit het gemeentefonds en bedoeld is voor collectieopbouw. Nu de lokale bibliotheken geen digitale collectie meer zullen opbouwen, wordt een deel van de middelen voor de collectie overgedragen aan de Minister. In overleg met de VNG en op basis van onderzoek zal de omvang van dit bedrag worden vastgesteld. De volmacht van de KB wordt begrensd door het bedrag dat de Minister ter beschikking stelt. Niet bestede middelen blijven eigendom van de Staat der Nederlanden.*

De inhoudelijke keuze bij de inkoop wordt niet gemaakt door de KB, maar door de gezamenlijke lokale bibliotheken. Vertegenwoordigers van de lokale bibliotheken hebben zitting in een inkoopcommissie en die draagt werken voor. De voordracht dient binnen het ter beschikking gestelde budget te blijven. "

Bijlage 2
Reglement Inkoopcommissie e-content

Dit reglement is geldig met ingang van 1 januari 2015.

Instelling
Artikel 1
Er is een Inkoopcommissie e-content, hierna te noemen inkoopcommissie. De inkoopcommissie wordt, gezien de nieuwe taakverdeling in het bibliotheekstelsel, in eerste instantie ingesteld voor de komende twee jaar. Daarna, eind 2016, zal de werkwijze rondom de inkoop van e-content door de betrokken partijen worden geëvalueerd.

Taak
Artikel 2
1. De inkoopcommissie e-content is beleidsbepalend en stuurt op inhoudelijke hoofdlijnen die zij vastlegt in het jaarplan e-content (binnen de kaders van het vierjaarlijkse collectieplan). Zij volgt nauwgezet de uitwerking van inkoopvoorstellen op basis van de mogelijkheden in de markt, legt deze bindend ter uitvoer voor aan de KB en bewaakt de financiële kaders.

2. Tot de werkzaamheden van de inkoopcommissie behoren in ieder geval de volgende taken:
    - het opstellen van het jaarplan e-content binnen de kaders van het vierjaarlijkse collectieplan en mede op basis van input van de adviesgroep voordracht e-content;
    - het voorleggen van het jaarplan e-content aan de ALV van de VOB;
    - het beargumenteerd beoordelen van concrete inkoopvoorstellen op haalbaarheid (inhoudelijk en financieel) en aansluiting bij het jaarplan e-content;
    - het bindend voordragen ter uitvoering van concrete inkoopvoorstellen aan de KB;
    - het bewaken van de financiële kaders;

3. Het jaarplan e-content wordt jaarlijks opgesteld en ter vaststelling aan

de ALV van de VOB voorgelegd door de inkoopcommissie in de ledenvergadering van december in het aan het jaarplan voorafgaande jaar. Het jaarplan bevat de doelstellingen, kaders en uitgangspunten rondom de e-content voor de landelijke digitale openbare bibliotheek. Het plan wordt opgesteld op basis van de vraag vanuit de OB-sector (input vanuit adviesgroep voordracht e-content) en het aanbod (mogelijkheden in de markt) en binnen de kaders van het vierjaarlijkse collectieplan.
Het plan is kaderstellend en sturend van aard. De nadruk in het jaarplan ligt op de beschrijving van de gewenste typen e-content (boek, tijdschrift, krant, database, cursus, muziek, luisterboek, etc.) per doelgroep (jeugd, jongeren, volwassenen, etc.) en per segment (nieuw, head, shoulder, tail) en de onderlinge prioritering hiervan. Daarnaast wordt in het jaarplan in grote lijn aandacht besteed aan ontsluiting, distributie(kanalen), voorwaarden voor beschikbaarstelling en marketing. Op basis van het jaarplan e-content worden door de KB (team Uitgeversrelaties) inkoopvoorstellen uitgewerkt en ter toetsing (haalbaarheid, aansluiting jaarplan) en ter akkoord voorgelegd aan de inkoopcommissie.

Samenstelling en benoemingstermijn

Artikel 3

1. De inkoopcommissie bestaat uit een voorzitter en vijf leden en wordt gevormd door een vertegenwoordiging van leden van de OB-sector (vier inclusief de voorzitter) en de KB (twee).
2. De leden en de voorzitter van de commissie worden, op voordracht van respectievelijk de VOB en de KB , benoemd door de VOB. De voorzitter wordt geleverd door de OB-sector.
3. De leden worden in eerste instantie benoemd voor een periode van twee jaar. Herbenoeming kan maximaal eenmaal plaatsvinden voor een termijn van twee jaar..

Ondersteuning

Artikel 4

De commissie wordt voor haar werkzaamheden op secretarieel/administratief en juridisch vlak ondersteund door de Koninklijke Bibliotheek.

Werkwijze

Artikel 5

1. De inkoopcommissie komt minimaal zes keer per jaar en verder zo vaak als nodig bijeen, voor het opstellen van het jaarplan e-content en om de voorstellen voor inkoop van e-content op basis hiervan te bespreken.
2. De inkoop commissie legt bindend concrete voorstellen tot inkoop ter uitvoering voor aan de KB.
3. De inkoopcommissie brengt op inhoudelijke gronden - zoals benoemd in het jaarplan inkoop e-content en binnen de kaders van het collectieplan- een prioritering aan in de voordrachten tot inkoop. Op basis van aanbod en ontwikkelingen in de markt kan hiervan worden afgeweken.

Openbaarheid

Artikel 6

De Wet Openbaarheid van Bestuur kan van toepassing zijn op documenten van de commissie, voor zover geen beroep kan worden gedaan op uitzonderingsgronden (zie artikel 10 en 11 van de WOB).

Archiefbescheiden

Artikel 7

De archiefbescheiden van de commissie worden bij opheffing van de commissie overgedragen aan de Koninklijke Bibliotheek.

Opheffing

Artikel 8

De commissie wordt ontbonden als daartoe een aanleiding is die dit noodzakelijk maakt zoals de evaluatie van de werkwijze inkoop e-content (twee jaar na instelling commissie), een aanpassing in de afspraken tussen de VOB en KB , een beleidswijziging van OCW of VNG of wijziging van wet- en regelgeving.

Bijlage 3
Reglement Adviesgroep voordracht e-content

Dit reglement is geldig met ingang van 1 januari 2015

Instelling
Artikel 1
Er is een adviesgroep voordracht e-content, hierna te noemen de adviesgroep voordracht. De adviesgroep voordracht wordt, gezien de nieuwe taakverdeling in het bibliotheekstelsel, in eerste instantie ingesteld voor de komende twee jaar. Eind 2016 zal de werkwijze rondom de inkoop van e-content door de betrokken partijen worden geëvalueerd.

Taak
Artikel 2
1. De adviesgroep voordracht adviseert de inkoopcommissie en levert inhoudelijke input aan voor het jaarplan e-content en de inkoopvoorstellen.
2. Tot de werkzaamheden van de commissie behoren in ieder geval de volgende taken:
    - het adviseren van en het leveren van inhoudelijke input voor het jaarplan e-content en de inkoopvoorstellen aan de inkoopcommissie e-content;
    - het volgen van het aanbod en de ontwikkelingen in de markt voor e-content, waarbij de adviesgroep voordracht regelmatig wordt geïnformeerd door het hoofd Collecties van de KB;

Samenstelling en benoemingstermijn
Artikel 3
1. De adviesgroep voordracht bestaat uit een voorzitter en vier leden en wordt gevormd door vertegenwoordigers van de OB-sector (OB's, pso's).
2. De leden en de voorzitter van de commissie worden benoemd door de VOB.
3. De leden worden in eerste instantie benoemd voor een periode van twee jaar. Herbenoeming kan maximaal eenmaal plaatsvinden voor een termijn van twee jaar.

Ondersteuning

Artikel 4

De adviesgroep voordracht wordt door het hoofd Collecties van de Koninklijke Bibliotheek regelmatig geïnformeerd over het aanbod en de ontwikkelingen in de markt. Het hoofd Collecties neemt hiervoor minimaal twee keer jaar deel aan de vergaderingen.

Werkwijze

Artikel 5

De adviesgroep voordracht komt in minimaal 4x per jaar (of zo vaak als nodig is) bijeen om input te leveren voor het jaarplan e-content en de inkoopvoorstellen en om het aanbod en de ontwikkelingen in de markt te volgen.

Openbaarheid

Artikel 6

De Wet Openbaarheid van Bestuur kan van toepassing zijn op documenten van de commissie, voor zover geen beroep kan worden gedaan op uitzonderingsgronden (zie artikel 10 en 11 van de WOB).

Archiefbescheiden

Artikel 7

De archiefbescheiden van de adviesgroep voordracht worden bij opheffing van de adviesgroep voordracht overgedragen aan de Koninklijke Bibliotheek.

Opheffing

Artikel 8

De commissie wordt ontbonden als daartoe een aanleiding is die dit noodzakelijk maakt zoals de evaluatie van de werkwijze inkoop e-content (twee jaar na instelling commissie), een aanpassing in de afspraken tussen de VOB en KB , een beleidswijziging van OCW of VNG of wijziging van wet- en regelgeving.